

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Secunda. An mundus sit, vel possit esse an æterno?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

In posteriori opinione fuerunt, Metrodorus, Anaximenes, Archilaus, Aristarchus, Diogenes, Leucippus, Epicurus &c. quidquid tamen sit de his erroribus pro fide Catholica,

III.
Unus est
Mundus.

DICO I. Unus est tantum Mundus. Ita unanimis consensus Fidei. Et deducitur ex pluribus Scripturae locis, nam id palam habetur ex Genesi. Et Joannes cap. 1. docens: Omnia per verbum facta, & sine ipso factum est nihil, de uno mundo tantum fecit mentionem dicens, & mundus per ipsum factus est. D. Paulus quoque de uno in singulari loquitur ad Rom. 5. Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & Act. 17. Deus qui facit mundum & omnia, quae in eis sunt, hic Caeli & Terrae cum sit Dominus fecitque ex uno omne genu hominum habitare super terram.

IV.

Probatur secundo. Ex D. Augustino lib. 7. Civit. cap. 9. ubi ait: Mundus unus est & in eo sunt omnia, & Serm. 12. verb. Apost. cap. 17. Mundum unum condidisti.

Ratione id
probatur.

Probatur tertio Rationibus Platonis & Aristotelis. Primo quia mundus (procedit contra eos, qui in quibusdam mundis animantia sola, in aliis pisces solos, homines solos &c. constituerunt) perfectus, atque integer non foret, si omnia à Deo creata non comprehenderentur, nec esset in illo tanta generum & specierum harmonia & consonantia. Secundo conveniens est, ut mundus suo Archetypo conformetur, seu ut mundus sensibilis intelligibili correspondeat, sed Archetypus mundus est unus, ergo. Confirmatur, quia si plures mundi essent de pluribus eorum opificibus asserendis ansa sumi potest, unde Beagnissimus Deus ut unitatem suam patefaceret, unum tantum condidit mundum.

V.

Plures Mundi sunt possibiles.

DICO 2. Plures mundi sunt possibiles ex potentia Dei absoluta, contra Wiclef.

Probatur, quia plures mundos esse non repugnat, nec ex Divina omnipotentia, cui dandum est aliquid posse, ut loquitur D. Augustinus, quod nos concipere non possumus. Nec ex effectu est aliqua implicancia, ergo.

Dices: Mundus Archetypus est unus, sed impossibilis est alius Archetypus; ergo etiam sensibilis, qui ei debet confirmari. Respondeo disting. majorem, mundus Archetypus est unus secundum substantiam concedo, secundum rationem idealem nego. Unde non producit mundum secundum suam substantiam, sed secundum suam rationem producibilem.

Instabis. Nihil inordinatum à Deo fieri potest, sed si plures essent mundi, plurima essent deordinata, ergo. Probatur, quia terra non haberet centrum in medio, Elementa non essent in suo naturali, & debito situ & loco, &c. ergo. Respondeo negando minorem, cuius probationem distinguo, non esset in centro &c. intra suum universum nego, intra alienum & respectu alieni, transeat: nec hoc est aliquid miri, quia Elementa & terra non habent respectum superioris & inferioris sursum, & deorsum suas applicationes nisi intra idem universum. Et si dicas materia fuit tota exhausta in hoc uni-

verso. Respondeo materiam defecto totam inhabitam in universo isto, quae defecto creata est, non verò creabilem.

QUAESTIO II.

An Mundus sit, vel possit esse ab aeterno?

Supposito, quod in priori

Quaestione probavi, unicum defecto tantum esse mundum, Controverfia tamen est an fuerit ab aeterno productus, vel saltem produci potuerit? quoad primum, dubium nullum est Christiano Philosopho: quoad secundum triplex est sententia: Prima est Aristotelis Ailertens, mundum ab aeterno esse, ita quod nec potuerit aliter esse, quod pluribus rationibus convincere conatur. Secunda Henrici simpliciter negantis mundum esse potuisse ab aeterno. Affirmat contra D. Thomas I. parte Quaest. 46. Art. 2. Scotus utriusque rationes recitat & solvit, utramque probabilem judicat, magis tamen in sententiam D. Thomae propendit. Pro quo notandum Quaestione moveri tam de rebus permanentibus, quam successivis. Ad primum

DICO I. Mundus non fuit ab aeterno productus, sed cepit cum tempore. Ita Fides ex Genesi 1. ubi Sacer Pentateuchicus Author sic intonat: In principio creavit Deus Caelum & Terram. Estque definitum in Concilio Lateranensi in cap. Firmiter de summa Trinitate.

Probatur etiam Authoritate, ratione & discursu Sancti Augustini lib. 11. Civit. cap. 6. ubi sic probat intentum suum de nostro: *Directe discernuntur aeternitas & tempus, quod tempus sine aliqua mobili mobilitate non fit, in aeternitate autem nulla mutatio est, quae non videtur, quod tempora non fuissent, nisi creatura fieret, quae aliquid aliqua motione mutaret, cujus motuum & mutationum cum aliud, atque aliud, quae simul esse non possunt, cedit, atque succedit in brevioribus, vel productioribus morarum intervallis tempus sequeretur? Cum igitur Deus in cuius aeternitate nulla omnino est mutatio, Creator sit temporum & ordinator, quomodo dicatur post temporum spatia mundum creasse non video: nisi dicatur ante mundum jam aliquam fuisse creaturam, cujus motibus tempora correrent. Parè si sacrae Litterae maximeque veraces, ita dicunt: In principio fecit Deus Caelum & Terram, ut nihil antea fecisse intelligatur, quia hoc potius in principio fecisse diceretur, si quid fecisset ante caetera cuncta, quae sunt procul dubio, non est factus mundus in tempore, sed cum tempore. Quod enim sit in tempore, & post aliquid sit, & ante aliquod Tempus post id quod praeteritum est, ante id quod futurum est. Nullam autem posset esse praeteritum, quia nulla erat Creatura, cujus motibus mutabilibus ageretur. Cum tempore autem factus est Mundus, si in ejus conditione factus est mutabilis motus &c.*

Probatur tertio, Ex refutatione rationum Aristotelis. Nulla enim quidquam probat, ergo: Probatur Antec. Non ex eo quod sit motor aeternus; ergo motus debet etiam esse aeternus, alioquin mutaretur. Tum quia D. Augustinus lib. 12. cap. 17. ait: *Novus (DEUS) quiescens*

quiescens agere & agens quiescere. Potest ad opus novum non novum, sed sempiternum adhibere Consilium, nec permittendo quia prius cessaverat, capit facere, quod non fecerat. Tum quia defacto Deus operatur & producit, ut patet ex illo Joan. 5. Pater meus usque nunc operatur & ego operor sine sui mutatione, ergo. Non etiam probat aliquid, quod Coelum sit Dei sedes, sine quali tamen fuisset, si Coelum ab aeterno non esset. Nam Coelum tantum dicitur sedes Dei improprie ex eo, quod ibi sese beatis facialiter communicet, quemadmodum Templum dicitur Locus Dei, de quo D. Augustinus l. 83. q. 20. ait: Locus tamen Dei dicitur ab usque Templum Dei, non quod ibi contineatur, sed quod ei (specialius) sit praesens &c. Si autem quas, ubi ergo fuit ante mundi creationem cum mellifluis Doctore lib. 5. de Confid. cap. 6. Respondeo: Non est quod quaeas ultra ubi erat: praeter ipsam nihil erat; ergo in se ipso erat. Nec denique certia, nam licet sit summus bonus, non per hoc se debet statim summè communicare omnimodo, sufficit ergo quod se ad intra summè communicaverit Filio & Spiritui Sancto, ad extra autem se posse communicare Liberè, quando & quantum vult, magna in ipso est perfectio.

Arguitur 1. Si homo produceretur ab aeterno cum gratia justificante posset producere actum meritorium condignum vitae aeternae, qui actus esset aequivalens duratione, ac continuatione infinitis actibus, qui successivè producerentur; ergo esset infiniti valoris atque adeò infinitum lumen gloriae mereretur. Respondeo disting. consequens quo ad primam partem infiniti valoris extensivè concedo; intensivè nego; & distinguo etiam secundum consequens, mereretur lumen infinitum extensivè, si tale dabile esset, transeat, intensivè, nego consequ.

V.
Homo ab aeterno productus non mereretur infinitè.

Arguitur 2. Sequeretur, quia ignis ab aeterno productus, & stupae applicatus combureret illam, sed hoc implicat, ergo: Probatur sequela maj. combureret, quia esset causa naturaliter agens, & secundum D. Aurelium cit. si causa naturalis esset ab aeterno, &c. non combureret, quia ante introductionem formae ignis supponitur esse forma stupae, & quidem positivè, sed nihil potest esse positivè ante illud quod est ab aeterno, ut patet, ergo non combureret ab aeterno. Respondeo negando sequelam maj. ad probationem nego primam partem, quod scilicet combureret, quia licet sit causa naturalis naturaliter agens, non potest tamen agere ab aeterno propter positum impedimentum, quod est forma praesupposita, non sic est in Exemplo allato D. Augustini, nam sol in illo casu non inveniret ullam formam positivam, quae esset incompatibilis cum forma lucis.

VI.
Ratio cur ignis applicatus stupae non combureret eam.

IV.
Dico 2. Universum hoc quo ad res permanentes potuit a Deo ab aeterno produci, non verò quo ad successivas. Ita Doct. 2. Dist. 1. q. 3. Cavelanus, Pontus, Mast. Ruv. Conimb.

Probatur prima pars primò, autoritate D. Augustini lib. 6. de Trinit. cap. 6. ubi ait: Quod si Sol esset ab aeterno, splendor, seu lumen esset ab aeterno; quo argumento utitur contra Arrianos ad probandam coaeternitatem Filii Divini: Ex quo sic argumentor: majoris est virtutis Deus in causando quemcumque effectum, quam Sol illuminando, sed si Sol esset ab aeterno, illuminaret; ergo, cum Deus sit ab aeterno, causare potuisset quemcumque effectum, & consequenter etiam mundum. Item lib. 10. Civit. cap. 12. ubi ait: Quod si spes ab aeterno esset, & fuisset in pulvere semper et subsistet vestigium, sed hoc vestigium esset in calcante, ergo.

Probatur secundò: Quia oppositum per nullum medium intrinsecum, vel extrinsecum demonstrari potest, ergo. Probatur Antecedens: Non per medium extrinsecum, quia haec est voluntas Dei, cuius nulla potest assignari ratio, quare magis velit esse hoc sine principio durationis & hoc cum illo, nec etiam intrinsecum, quia haec abstrahit ab hic & nunc; ergo ex eius existentia non potest cognosci, quod debeat produci pro hoc nunc, vel pro illo.

Probatur terciò: Nulla potest ostendi implicita propter quam non potuisset mundus quo ad permanentiam fuisse ab aeterno productus, neque ex autoritate, quia licet forte aliqui Sancti Patres dicant Deo nihil coaeternum potuisse fuisse, intelligendi tamen sunt eadem aeternitate, à se scilicet, aut eodem modo, quò Filius Divinus ab aeterno, quia necessariò productus est, alia verò res tantum fuissent liberè productae, nec ex ulla sufficienti ratione; ergo nullo modo.

Arguitur 3. Pro Henrico: De omni productione verificari debet, quòd aliquando sit productum, vel quòd semper producat, sed quidquid producitur in illo instanti in quo producitur, recipit esse; ergo illud non fuit ab aeterno, sed habuit principium durationis; si verò dicatur semper produci, sequitur alterum absurdum, nempe quòd sit semper in fieri. Respondeo negando majorem: Quia talis creatura, neque semper, neque aliquando produceretur, sed semper esset producta.

VIII.
Solvitur argumentum Henrici.

Instatur: Creatura fit pro aliquo instanti; ergo aliquando produceretur. Respondeo disting. Fit pro aliquo instanti aeternitatis vel aevi, transeat; Temporis nego Antec. & consequ. Quia si Angelus, verbi gratia, produceretur, non est necesse, quòd non esse Angeli praecederet prioritate temporis esse Angeli, sed sufficit prioritate naturae praecedere. Neque in tali casu potest imaginari aliquid primum instans, in infinito enim non datur primum & secundum, si enim incepisset in aliquo instanti, incepisset in tempore, nam ut D. August. 11. Confess. cap. 13. dicit: Non enim erat ibi tunc, ubi non erat tempus.

Urgetur. Angelus, verbi gratia, productus in aeternitate habet esse acquisitum; ergo cepit in aliquo instanti. Respondeo disting. Ant. habet esse acquisitum in tantum, quòd non habeat esse necessariò à se, sed ab alio concedo Ant. in tantum, quòd post non esse posterioritate temporis, tranierit ad esse, nego Ant. & consequ.

VIII.
Quod est ab aeterno adhuc est in potentia.

Arguitur 4. Ideò mundus potest non esse, quia ille prius fuit in potentia, deinde in actu.

actu, sed si crearetur ab aeterno non esset primò in potentia, postea in actu, ergò: Probatur min. quia esset ab aeterno, sed quod est ab aeterno non est in potentia, ergò: Probatur min. in illis, quæ sunt æterna, non differt esse à posse; ergò non esset in potentia, consequenter nec corruptibilis, quia quod est sine potentia, est incorruptibile. Respondeo negando minorem, cuius probationis minorem distinguo, quod est ab aeterno, non est in potentia præcedente, tempore, concedo minorem; naturam, nego. Itaque sicut causa non debet prius præcedere effectum tempore, sed sufficit naturam, sic sufficit illud quod ab aeterno producit prius in potentia fuerit naturam, licet non tempore. Ad axioma illud vulgatum, quòd in æterna non differt esse à posse, respondendum est cum distinctione, in æternis quæ sunt actus simplices & necessarii, verum esse, falsum in corruptibilibus & contingentibus, quæ liberè à causâ aliqua producuntur.

Non quod præcedat naturam præcedit etiam tempore.

Instatur: Illud prius tempore inest alicui, quod illi prius inest naturam, sed mundo prius naturam inest non esse, seu esse in potentia naturam, ex dictis; ergò illi etiam inest prius tempore non esse, quam esse. Respondeo negando majorem: duo opposita enim non inest eidem ordine naturam positivè, sed negativè, & ita non esse prius naturam inest mundo negativè, quam esse, non positivè, id est non esse prius inest mundo, quantum est ex se, quam esse, nisi impediretur ab extrinseco agente & loco non esse, daret esse, & idèd non est necesse, quòd si præcedat naturam, præcedat etiam durationem.

IX. Licet homo ab aeterno esset productus non essent tamen infiniti homines.

Arguitur 5. Si Deus produxisset Mundum ab aeterno, potuisset etiam simili ratione producere hominem potentem generare ab aeterno, à quo omnes homines essent usque nunc, sed si hoc factum esset, essent infiniti homines quia infinitum tempus, quod implicat, ergò etiam mundum posse esse ab aeterno. Respondeo conced. majorem negando minorem, quia licet infinitum tempus esset, illi omnes homines essent finiti, quia non fuissent producti ab infinito, generatio enim & productio includit mutationem, quia est inter terminos oppositos, & idèd nequit esse æterna, sed est interrupta. Deinde licet homo ab aeterno produceretur, non tamen debuisset ab aeterno generare, generatio enim requirit Temporis inceptionem.

Instatur: Si homo ab aeterno non generasset, sequeretur, quòd per infinitum tempus quieverit, quia ab aeterno usque ad primum nunc infinitum tempus fluxisset, sed, &c. ergò. Respondeo concedendo majorem, nec hoc est inconveniens aliquid magis, quam quòd Deus ab aeterno quieverit, cum tamen sit multò perfectior, quam homo in omnibus suis productionibus, nam ut utar verbis D. Augustini lib. 12. Civit. 17. Non cogitetur in eju (Dei) vacatione ignavia, desidia, inertia, sicut nec in eju operatione, Labor, conatu, industria.

X. Non potuit produci quoad successivam ab aeterno.

Probatur etiam secunda pars: Quia quodlibet successivum quæ tale, & quæ-

libet ejus pars includit essentialitèr prius & posterius, sed hoc est ab aeterno, quod non includat prius & posterius; ergò: major patet, quia per hoc distinguitur permanens à successivo, quod illud habeat omnes partes simul, hoc verò unam, aut aliam. Probatur minor: si in illo quod est æternum, posset assignari pars prior & posterior, posset dari aliquid prius aeterno, sed hoc implicat, ergò: Probatur major; Posterior pars successivi esset ab aeterno secundum Adversarios; ergò prior pars esset prior illa, & consequenter daretur aliquid prius aeterno. Idem etiam currit de quacunque parte totius successivi, quia ut dictum est 6. Physicorum, pars tam permanentis, quam successivi est divisibilis; si tamen per Entia successiva intelligantur Entia illa, quæ possunt durare, tempore infinito, in quibus nulla pars determinata assignari potest, nil implicat dari talia Entia successiva ab aeterno.

Quæres: Utrum universum hoc sit in æternum duraturum? ad quod respondeo, si naturales spectentur rationes, universum non esse naturalitèr destruable; nam Cæli ex communi omnium sententia non habent causam ullam destructivam, nec etiam Terra & ægætia, sublunaria licet corrumpantur, tamen hoc fit ita, ut ex unius corruptione concomitantèr fiat alterius generatio; Inò etiam præcæternaturalibus rationibus universum in æternum durabit, nam Scriptura sic fatetur: *Quod ipse dixit & facta sunt, mandaverit & statuerit ea in æternum & in seculum.* Iterum Eccl. 1. Terra autem in æternum stat, & 3. Omnia opera, quæ fecit Deus in æternum permanent. Deinde Cæli semper manebunt, quia in illis beati gaudebunt, Terra semper stabit, quia in ejus centro semper puniuntur damnati. Denique licet sæpè Textus Divini Eloqui pro contrario citari possint, aut universum mutandum, aut destruendum, id tamen omnes, ac præcipui Theologi intelligunt de mutatione, aut destructione, quoad accidentalia, non verò quoad Essentialia, nam verum est quòd animalia, & mixta ad sustentandam vitam humanam præcisè creata non sint duratura, non tamen illa quæ producta sunt propter alios fines.

QUÆSTIO III.

Quo tempore inceperit Mundus?

Hanc Quæstionem etiam olim à Gentilibus Philosophis adstruentibus Mundum æternitatem ad vix modum Christianis solvendam propositam D. August. lib. 11. Civit. cap. 5. sic retorsione elusit: *Querunt de mundi tempore, quid respondeamus quæro, quid ipsi respondeant de mundi loco.* Ita enim queritur, cur postea tunc & non ante factum sit, quemadmodum queri potest cur hic, ubi est & non alibi? Nam si iniqua præsentia ante mundum cogitant, in quibus eis non videtur Deus ab opere cessare potuisse, similiter ergò cogitant extra mundum infinita spatia locorum: *Quid si dicant inanes esse cogitationes hominum, quòd imaginantur loca, cum locum nullum sit præter mundum? Respondetur eis isto modo inane hominum cogitare.*